

RAPPORT

Nasjonal markering av 5. mai

Erfaringsoppsummering for 2016, planer for 2017

Nasjonal arbeidsgruppe for markering av håndhygienens dag
November 2016

INNHold

1. BAKGRUNN	3
1.1 Hensikt.....	3
2. ORGANISERING OG INNHOLD.....	4
2.1 Arbeidsgruppe	4
2.2 Påmelding og deltagelse.....	4
2.3 Innsatsområder, aktiviteter og materiell	4
3. AKTIVITET.....	6
3.1 Antall påmeldte enheter	6
3.2 Utsendt materiell.....	8
3.3 Aktivitet på Folkehelseinstituttets nettside	8
4. TILBAKERAPPORTERING FRA DELTAGENDE ENHETER.....	9
4.1 Hvordan ble dagen markert?.....	10
4.2 Registrering av håndhygienefasiliteter.....	12
4.3 Kjennskap til nasjonal veileder for håndhygiene	12
4.4 Registrering av håndsmykker	14
4.5 Bruk av undervisningsfilmer	15
4.6 Planer for deltagelse ved neste års markering (2017)	16
5. ERFARINGSOPPSUMMERING	17
5.1 Behov for økt innsats for å nå bredere ut til primærhelsetjenesten	17
5.2. Behov for system som sikrer at materiellet når ut i god tid.....	17
6. VEIEN VIDERE – MARKERING AV 5. MAI 2017	18
6.1 Milepælplan markering av 5. mai 2017.....	19
REFERANSER	20

TABELLER

Tabell 1: Arbeidsgruppens medlemmer 2016.....	4
Tabell 2: Foreslåtte aktiviteter og utarbeidet materiell.....	5
Tabell 3: Antall påmeldte enheter og tilbakerapporterende enheter i årene 2013-2016.....	6
Tabell 4: Utsendt materiell.....	8
Tabell 5: Nytt materiell til 5. mai 2017 (under utarbeidelse).....	18
Tabell 6: Milepælplan markering av 5.mai 2017	19

FIGURER

Figur 1: Antall påmeldte per fylke (N=220)	7
Figur 2: Antall påmeldte innen ulike kategorier (N=265).....	7
Figur 3: Søk om håndhygiene på Folkehelseinstituttets nettside 2016	8
Figur 4: Antall tilbakerapporter per fylke (N=123).....	9
Figur 5: Antall tilbakerapporter innen ulike kategorier (N=147).....	9
Figur 6: Tilbakerapporterende enheters deltagelse ved tidligere markeringer (N=123).....	10
Figur 7: Ulike aktiviteter gjennomført i forbindelse med markeringen (N=123)	10
Figur 8: Bruk av Folkehelseinstituttets materiell (N=123).....	11
Figur 9: Tilfredshet med tilgjengelig materiell (N=123)	11
Figur 10: Håndhygienefasiliteter ved deltagende enheter (N=52)	12
Figur 11: Helsepersonell kjennskap til at det er publisert ny veileder for håndhygiene (N=123)	13
Figur 12: Helsepersonells kjennskap til innholdet i ny veileder for håndhygiene (N=123).....	13
Figur 13: Helsepersonells kjennskap til ny temaside om håndhygiene (N=123)	14
Figur 14: Bruk av håndsmykker blant helsepersonell (N=8483)	14
Figur 15: Den usynlige utfordring, visninger på You-tube fra publisering til 2. november 2016.....	15
Figur 16: Håndvask med såpe og vann, visninger på You-tube fra publisering til 2. november 2016..	15
Figur 17: Hvor sannsynlig er det at din enhet vil delta på markeringen av 5. mai 2017? (N=123).....	16

1. BAKGRUNN

Helsetjenesteassosierte infeksjoner (HAI) medfører betydelige medisinske, sosiale og økonomiske konsekvenser. Forebygging av HAI er derfor en prioritert oppgave ved helsetjenester verden over.¹⁻³

Håndhygiene har lenge vært anerkjent som vårt viktigste og mest kostnadseffektive tiltak for å forebygge HAI og spredningen av antibiotikaresistente bakterier.³⁻⁵

Verdens helseorganisasjon (WHO) har siden 2005 arbeidet for å bedre helsepersonells håndhygiene, blant annet gjennom initiativet Clean Care is Safer Care. WHO ønsker å bidra til høyere standard på smittevernet verden over, og med dette også til bedre pasientsikkerhet. Bedret håndhygiene er ansett som kjernen av innsatsområdene.³

I 2009 lanserte WHO den årlige kampanjen *SAVE LIVES: Clean Your Hands*. De introduserte samtidig 5. mai som verdens håndhyginedag.

Folkehelseinstituttet, landets fire regionale kompetansesentre for smittevern og representanter for kommunehelsetjenesten har siden 2013 invitert til nasjonal markering av dagen.

For hvert år velges det ut et nytt tema innen håndhygiene som får spesiell oppmerksomhet under markeringen, og det utarbeides nytt informasjons- og kampanjemateriell relatert til temaet. Materiellet er fritt tilgjengelig for landets helseforetak.

De seneste årene har nær alle landets sykehus samt en stor andel kommuner deltatt i markeringen.

1.1 Hensikt

Håndhygiene, utført på rett måte og til rett tid, reduserer forekomsten av helsetjenesteassosierte infeksjoner (HAI). Dette fører igjen til redusert bruk av antibiotika og redusert resistensutvikling.⁵

Anbefalinger for håndhygiene har imidlertid vist seg utfordrende å implementere. På tross av at helsepersonell oppgir at de har stor tro på håndhygiene som smitteforebyggende tiltak,⁶ og at de opplever at de utfører effektiv håndhygiene,⁷ viser forskningen at håndhygiene utføres i under 50 % av de tilfellene det er påkrevet,^{3,6} og at det ofte utføres med for lite hånddesinfeksjonsmiddel og for dårlig teknikk til å sikre rene hender.³

Norske helseforetak er gjennom Forskrift om smittevern i helse- og omsorgstjenesten⁸ pålagt å ha utarbeidet og implementert et infeksjonskontrollprogram som inkluderer skriftlige retningslinjer og systematisk opplæring i anbefalt håndhygiene.

Markeringen av 5. mai er et viktig ledd i arbeidet med å formidle og implementere oppdaterte anbefalinger for effektiv håndhygiene. Ved å rette oppmerksomhet mot problemstillingen, gjøre oppdaterte anbefalinger lett tilgjengelig og tilby informasjons- og undervisningsmaterieell ønsker man å legge til rette for systematisk kompetansehevende arbeid ved landets helseinstitusjoner.

2. ORGANISERING OG INNHOLD

2.1 Arbeidsgruppe

Markeringen tilrettelegges og organiseres av Nasjonal arbeidsgruppe for markering av håndhygienens dag. Arbeidsgruppen for markeringen 2016 bestod av tre deltagere fra Folkehelseinstituttet, en deltager fra hver av landets fire regionale kompetansesentre, to representanter for kommunehelsetjenesten og en representant fra et privat sykehus med driftsavtale.

Tabell 1: Arbeidsgruppens medlemmer 2016

Navn	Arbeidssted	Reprenter	Stilling
Mette Fagernes (leder)	Folkehelseinstituttet	Folkehelseinstituttet	Seniorrådgiver
Horst Bentele	Folkehelseinstituttet	Folkehelseinstituttet	Seniorrådgiver
Nina Sorknes	Folkehelseinstituttet	Folkehelseinstituttet	Seniorrådgiver
Nora Elsebutangen	Oslo universitetssykehus	Regionalt kompetansesenter HSØ	Hygienesykepleier
Berit Bue	Helse Stavanger	Regionalt kompetansesenter HV	Hygienesykepleier
Merete Lorentzen	Regionalt kompetansesenter HN	Regionalt kompetansesenter HN	Regional Smittevernsykepleier
Anita Wang Børseth	Regionalt kompetansesenter HMN	Regionalt kompetansesenter HMN	Regional smittevernrådgiver
Ursula Jadcak	Lovisenberg Diakonale sykehus	Lovisenberg Diakonale sykehus	Hygienesykepleier
Hilde Isaksen	Universitetssykehuset i Tromsø	Universitets.sh. Nord Norge (kommunehelsetjenesten)	Smittevernsykepleier
Gine Schathuun	Sykehuset i Vestfold	Sykehuset i Vestfold (kommunehelsetjenesten)	Hygienesykepleier

2.2 Påmelding og deltagelse

Alle som utfører helsetjenester ble oppfordret til å delta i markeringen. Invitasjon til sykehusene ble sendt ut via smittevernpersonellet ved de enkelte foretak. Kommunale enheter ble invitert via mail til kommunenes postmottak, med oppfordring om å videresende til aktuelle enheter. Det ble også sendt invitasjon via Folkehelseinstituttets liste over kontaktpersoner i nettverk for sykehjem og hjemmetjenester. Det ble i tillegg informert på instituttets hjemmeside samt i nyhetsbrev om smittevern som sendes hvert kvartal til kontaktpersoner for smittevern ved enheter innen primærhelsetjenesten (vil du ha nyhetsbrev tilsendt? sende mail til: sykehjem@fhi.no).

Påmelding ble utført via påmeldingskjema (Questback) på Folkehelseinstituttets nettside. Påmeldte enheter valgte selv hvilke typer aktiviteter de ville iverksette og omfanget på markeringen. Aktivitetene som ble foreslått fra arbeidsgruppen er kun å regne som forslag.

2.3 Innsatsområder, aktiviteter og materiell

Folkehelseinstituttet publiserte i april 2016 preliminær utgave av ny nasjonal veileder for håndhygienens og nye temasider om håndhygiene.

Hovedtemaet for årets markering var implementering av den nye veilederen og den nye temasiden. Andre anbefalte innsatsområder var kompetansehevede tiltak for personell, kartlegging av

tilgjengelighet av håndhygienefasiliteter og kartlegging av etterlevelse av håndhygieniske anbefalinger. Tabell 2 gir en oversikt over foreslåtte aktiviteter med tilhørende materiell, utarbeidet i forbindelse med markeringen av 5. mai 2016. I tillegg var store mengder materiell utarbeidet til tidligere markeringer tilgjengelig [på Folkehelseinstituttets temaside om håndhygiene](#). Alt materiell var fritt tilgjengelig. Mottaker bekostet frakt og ekspedisjonsutgifter for trykket materiell.

Tabell 2: Foreslåtte aktiviteter og utarbeidet materiell

Innsatsområde	Aktivitet	Materiell
Ny Nasjonal veileder for håndhygiene (2016) og Folkehelseinstituttets nettside om håndhygiene (2016)	Undervisning	<ul style="list-style-type: none"> • Powerpoint
Kompetansehevedende tiltak	Lysbildepresentasjoner	<ul style="list-style-type: none"> • Lysbilder om håndhygiene i kommunale helseinstitusjoner (pdf) • Lysbilder om håndhygiene i hjemmebaserte tjenester (pdf) • Lysbilder om håndhygiene i sykehus (pdf) • Film - Den usynlige utfordringen (Vimeo) • Film - Den usynlige utfordringen (YouTube) • Film - Håndvask med såpe og vann (YouTube) • Film - Håndvask med såpe og vann (Vimeo) • Håndhygiene-quiz 2016 (pdf) • Håndhygiene-quiz 2016 svar (pdf)
	Informasjon/påminnere	
	Postere	
	Klistremerker	
Håndhygienefasiliteter	Kartlegge plassering	<ul style="list-style-type: none"> • Registreringsskjema håndhygienefasiliteter - kommunale helseinstitusjoner (Word) • Registreringsskjema håndhygienefasiliteter - sykehus (Word)
Helsepersonells bruk av håndsmykker	Observere bruk	<ul style="list-style-type: none"> • Registreringsskjema håndsmykker_sykehus og sykehjem (Word)

3. AKTIVITET

3.1 Antall påmeldte enheter

Det var totalt 220 påmeldinger til årets markering. Påmelding og tilbakerapportering har vært organisert noe ulikt ved de ulike markeringene slik at det er noe utfordrende å sammenligne deltagelse og aktivitet.

For alle år er det sendt bred invitasjon til deltagelse til alle enheter som yter helsetjenester. Påmelding er deretter gjennomført via Quetsback på Folkehelseinstituttets hjemmeside, med unntak av i 2015 hvor det ikke var påmelding. I 2013 og 2016 ble det sendt oppfordring i etterkant av 5. mai kun til påmeldte enheter om å rapportere tilbake om aktivitet. I 2014 og 2015 ble alle enheter som yter helsetjenester oppfordret til å melde tilbake, også de som ikke var påmeldt/deltok i markeringen. Både påmelding og tilbakemelding ligger åpent for alle på Folkehelseinstituttets hjemmeside.

Man ser utfra påmeldinger og tilbakerapportering at det hvert år er enheter som melder tilbake om aktivitet som ikke har vært påmeldt markeringen i forkant, likeledes er det mange av de som har vært påmeldt markeringen som velger å ikke rapportere tilbake i etterkant.

Tabell 3: Antall påmeldte enheter og tilbakerapporterende enheter i årene 2013-2016

År	Antall påmeldt	Antall enheter som tilbakerapporterte	Antall tilbakerapporterende enhetene som hadde gjennomført markering det aktuelle året
2013	171	109	109
2014	411	520	323
2015	-	308	165
2016	220	123	123

Det var færre deltagende enheter i 2016 enn i 2014 og trolig også færre enn i 2015.

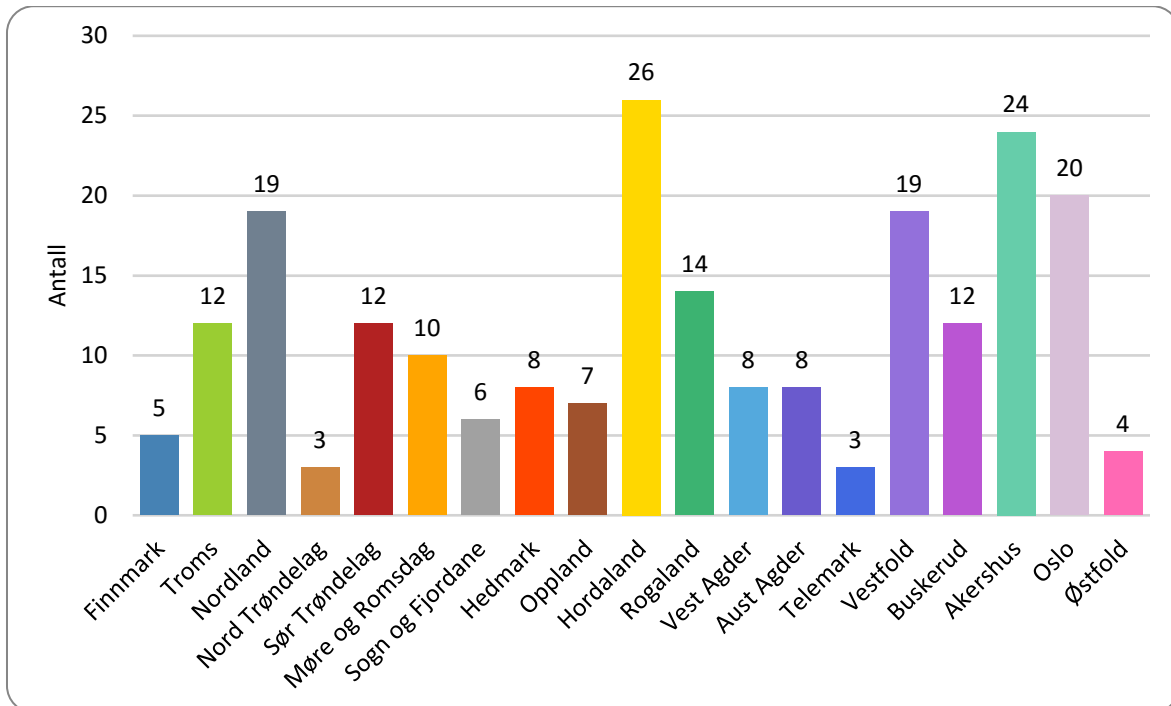
Årsaken til det lave tallet er sammensatt. En medvirkende faktor er en tendens til at det meldes på større enheter, eksempelvis felles påmelding av sykehus med mange ulike geografiske enheter, og felles påmelding for flere sykehjem og boliger i samme kommune.

En gjennomgang av påmeldte enheter viser at alle landets sykehus deltok i markeringen, med unntak av noen få med underliggende geografiske enheter.

Det var påmeldt færre kommunale enheter enn ved de to siste markeringene. Kontaktpersoner i kommunene oppgir at de kjenner til mange enheter som gjennomfører markering uten å være påmeldt, men det er ikke kjent hvor stort dette antallet er. Det har trolig vært et mindre antall kommunale enheter som har markerte 5. mai i 2016 sammenlignet med de to foregående årene. Årsaken er uviss. Trolig har man i mindre grad nådd ut til rette mottakere i kommunene.

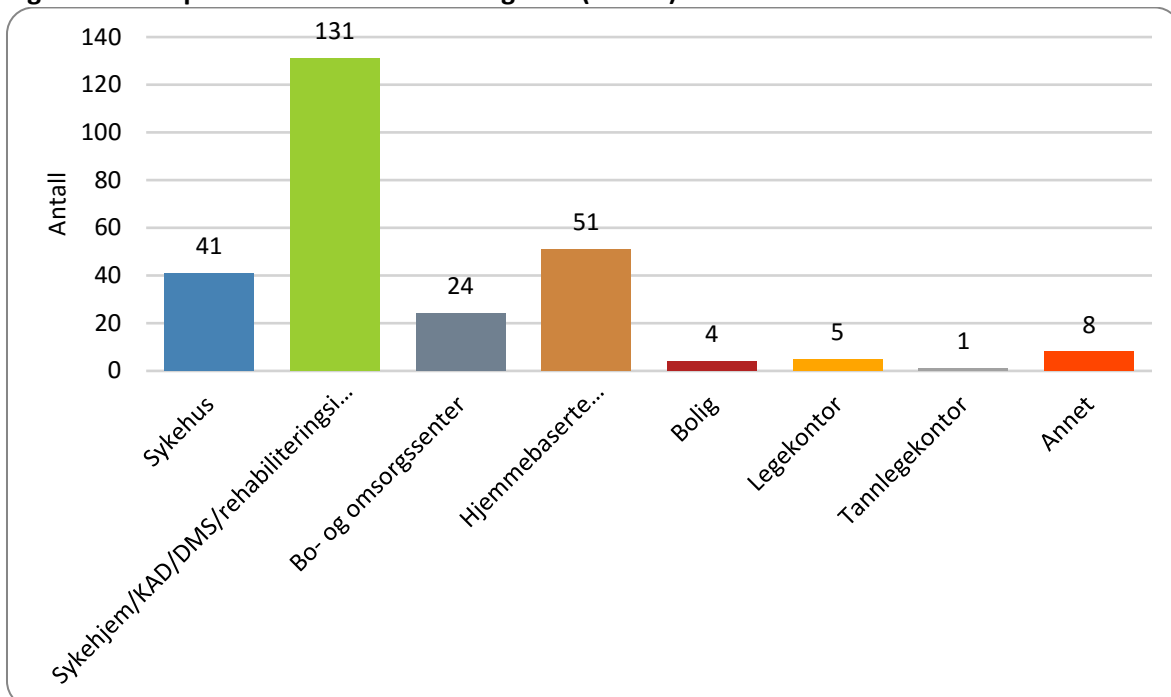
Figur 1 gir oversikt over antall påmeldte fra ulike fylker, figur 2 over påmeldinger innen ulike kategorier av enheter som yter helsetjenester.

Figur 1: Antall påmeldte per fylke (N=220)

Figur 2 gir en oversikt over type enheter som var påmeldt. Enhetene (N=220) består av innmelde skjema. Den enkelte påmelding kan gjelde mange ulike geografiske enheter. Ved påmelding krysser man av for type enhet, men ikke antall. Det betyr at dersom man meldte på 3 sykehjem og 2 boliger vil dette i figur 2 telle som en påmelding for sykehjem og en for bolig, selv om det i realiteten var 5 ulike enheter som ble meldt på. I de 220 påmeldingsskjemaene som ble meldt inn ble det meldt på i totalt 265 kategorier. Kommentarfeltene viser imidlertid at antall geografiske enheter som deltok var lang høyere.

Figur 2: Antall påmeldte innen ulike kategorier (N=265)

3.2 Utsendt materiell

Trykkeriet Wittusen & Jensen organiserte utsendelse av nytt materiell. De mottok 99 bestillinger fra 94 ulike bestillere. I tillegg ble det sendt ut noe materiell fra tidligere produksjoner fra publikasjonssenteret ved Folkehelseinstituttet. Tabell 4 gir en oversikt over materiellet som ble bestilt og sendt ut fra Wittusen & Jensen.

Tabell 4: Utsendt materiell

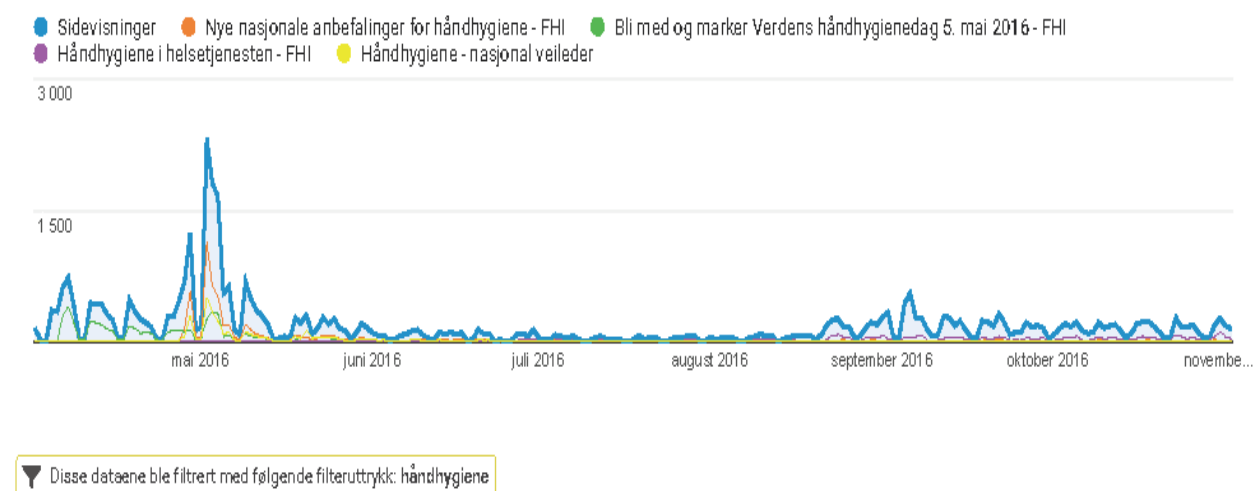
Produkt	Antall utsendt
Plakat – pleier og voksen dame (er dine pasienter i trygge hender, 2016)	2130
Plakat - pike (er dine pasienter i trygge hender, 2016)	1000
Plakat – ren inn/ren ut (2014)	200
Klistremerker, Husk hånddesinfeksjon (2016)	323x50 =16150
Klistremerker, Husk håndhygiene (2016)	324x50 =16200

Det samlede antallet plakater som ble bestilt er noe høyere enn det samlede antallet som ble bestilt i 2015. Tilsvarende tall fra 2014 er ikke tilgjengelig (var pakkebestillinger). Det var første året det ble produsert klistremerker.

3.3 Aktivitet på Folkehelseinstituttets nettside

Loggen på Folkehelseinstituttets hjemmeside viser at sider som omhandlet håndhygiene ble godt besøkt i tiden før og etter 5. mai. Man ser også en markant økning i forhold til 2015 (nær doblet).

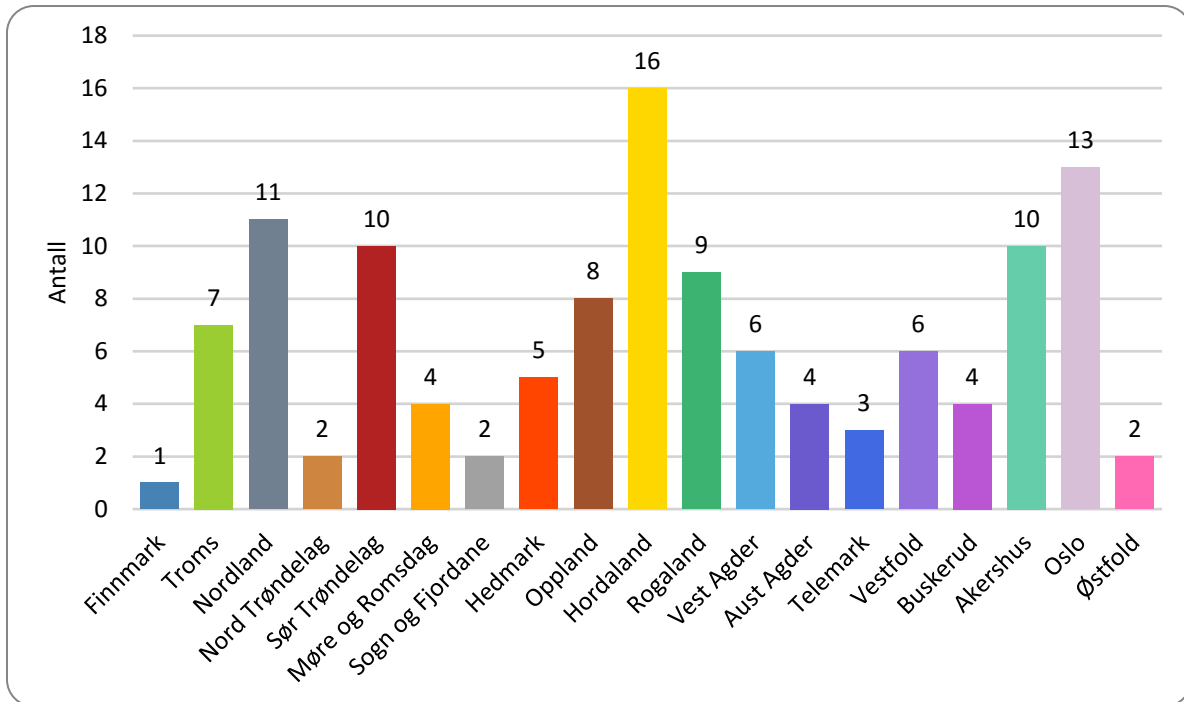
Figur 3: Søk om håndhygiene på Folkehelseinstituttets nettside 2016

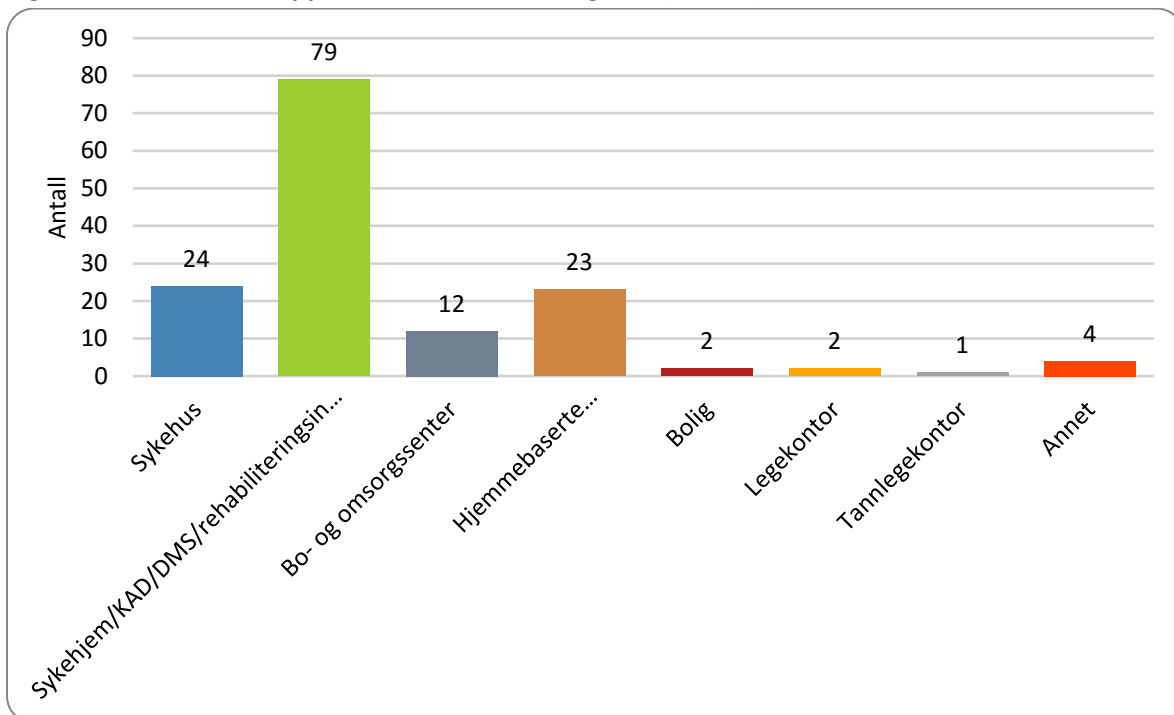
4. TILBAKERAPPORTERING FRA DELTAGENDE ENHETER

Av kontaktpersonene på de 220 påmeldingsskjemaene meldte 123 tilbake etter 5. mai. I tabell 4 og 5 er tilbakereportene fordelt i forhold til fylke og type enhet. Som ved påmelding (figur 2) var det mulig å registrere flere ulike type enhet. Det totale antallet er derfor høyere ved fordeling over kategorier (figur 5, N=147) enn ved fordeling over fylke (figur 4, N=123).

Figur 4: Antall tilbakereporter per fylke (N=123)

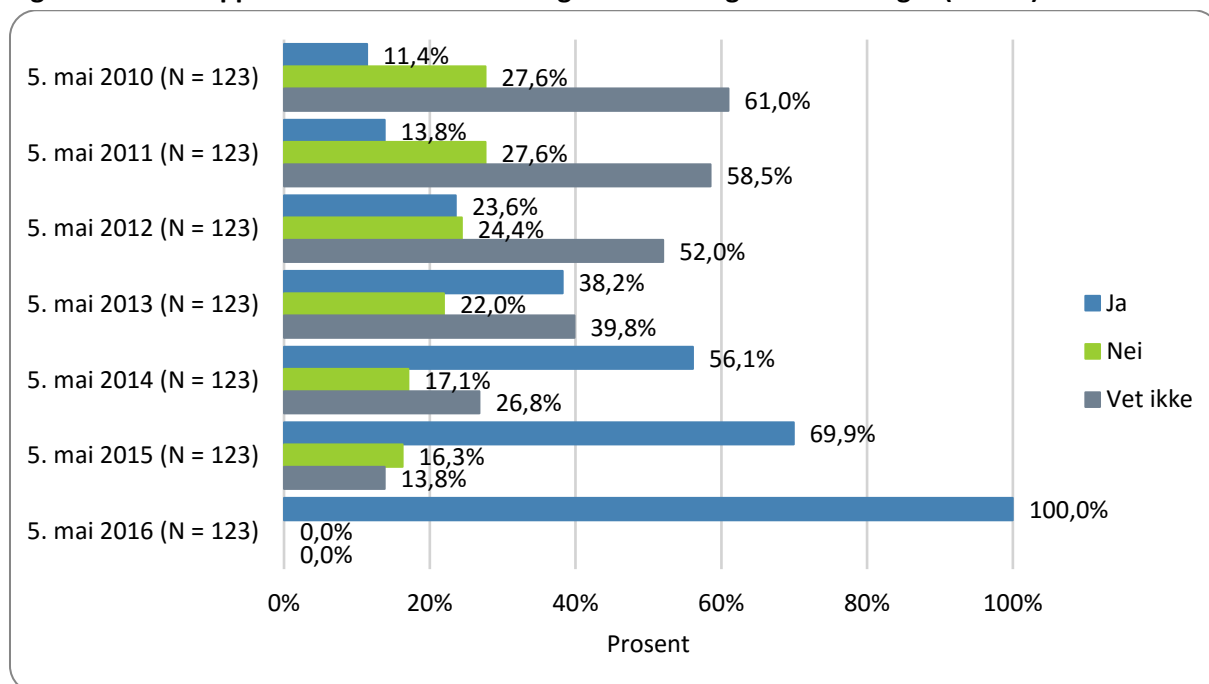

Figur 5: Antall tilbakereporter innen ulike kategorier (N=147)

Tilbakemeldingene viste at majoriteten av enhetene som rapporterte tilbake også deltok på markeringen i 2015 (85 %) og i 2014 (69 %).

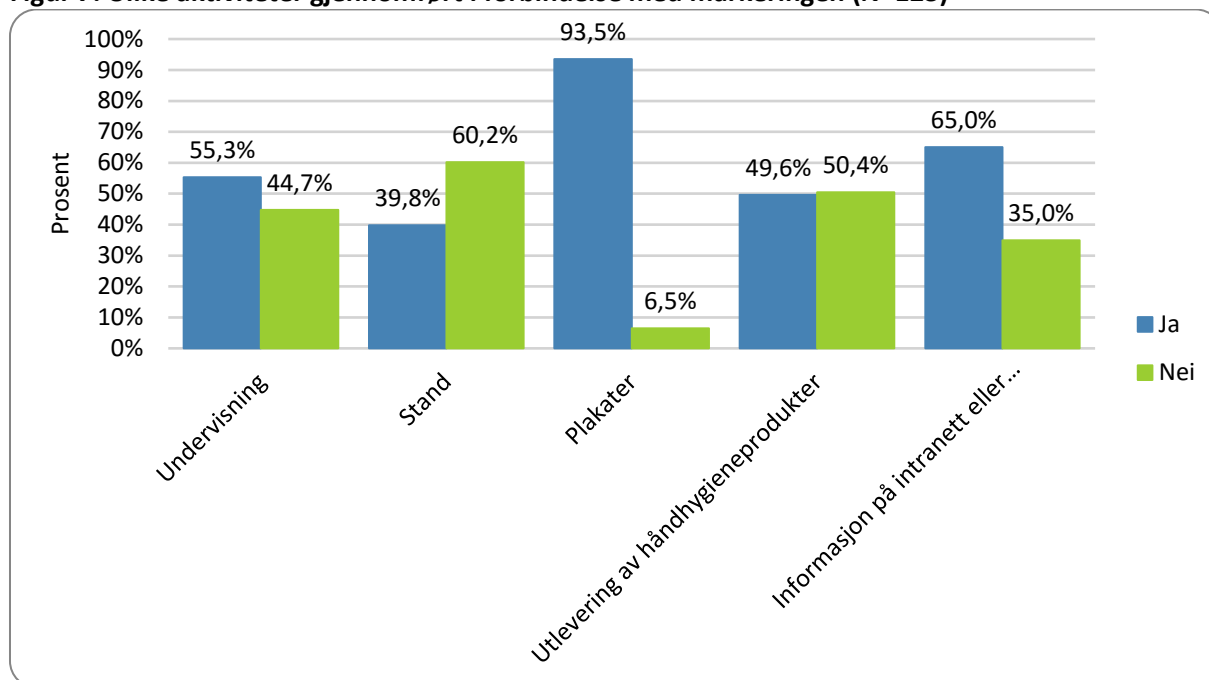
Figur 6: Tilbakerapporterende enheters deltagelse ved tidligere markeringer (N=123)

4.1 Hvordan ble dagen markert?

Enhetene meldte tilbake om stor aktivitet, som i stor grad inkluderte bruk av plakater (94%), informasjon på intranett (65%), stand i fellesområde (60%), undervisning (55%) og utdeling av produkter (50%).

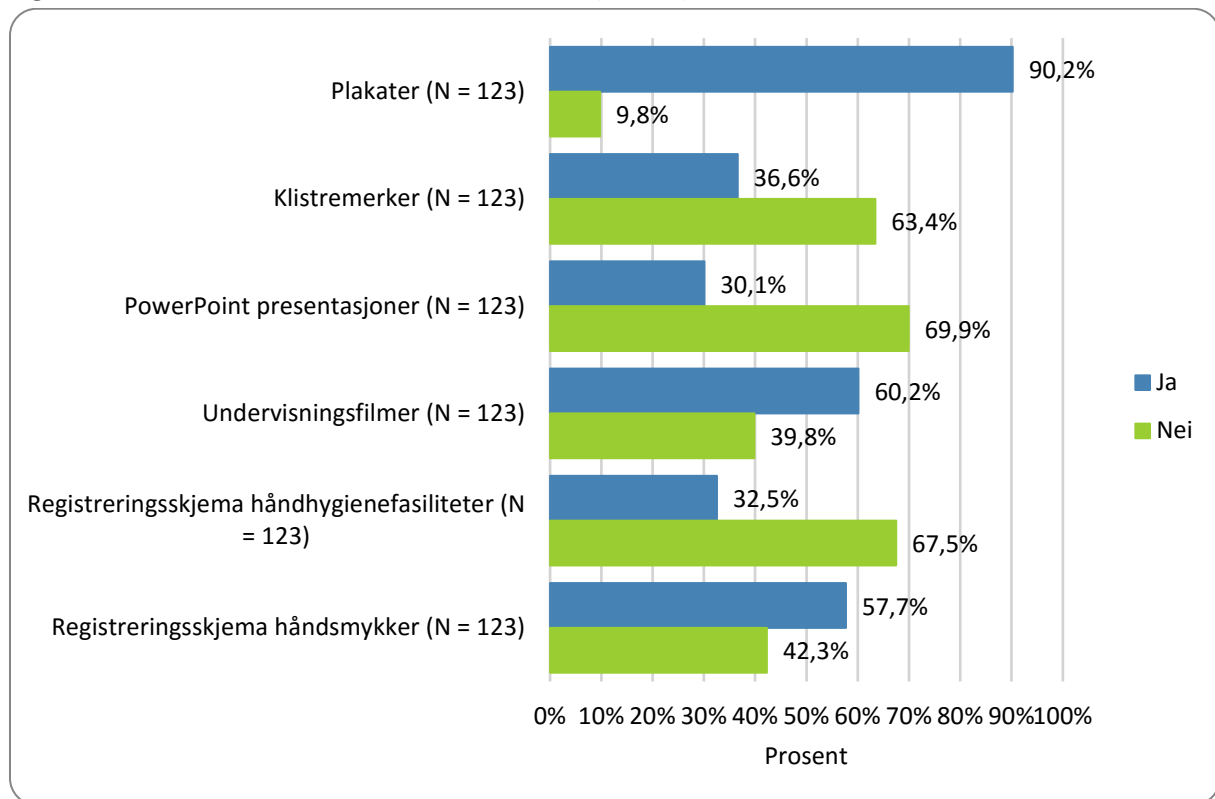
Figur 7: Ulike aktiviteter gjennomført i forbindelse med markeringen (N=123)

Andre aktiviteter som ble gjennomført ved mange enheter var; quiz, bakterielle prøver av hender, bruk av håndhygienemaskinen med ultrafiolett lys for sjekk av håndhygiene, utdeling av «smilemerker» til personell som var korrekt antrukket, telling av ringer og klokker, kartlegging av håndhygienefasiliteter med mer.

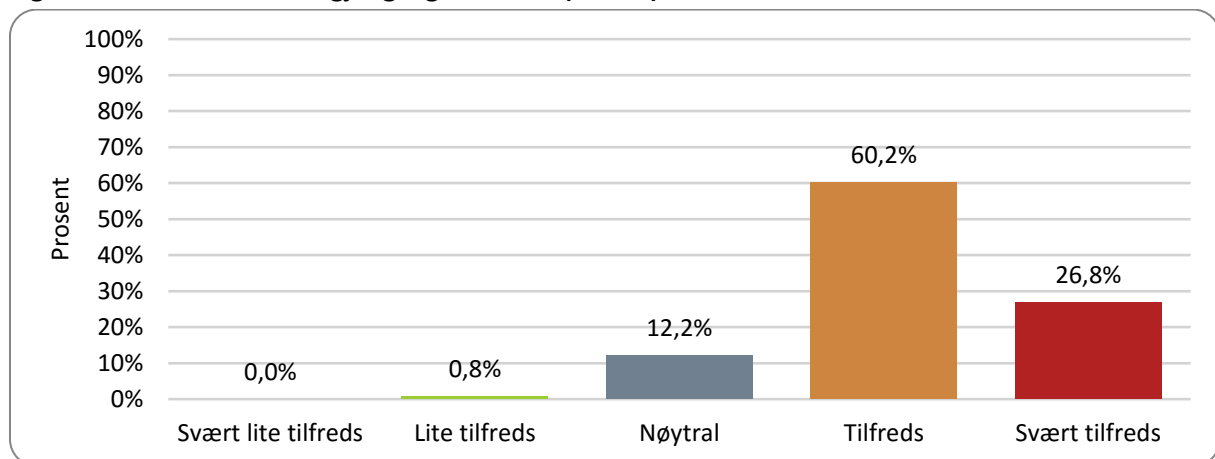
En stor andel av enhetene benyttet kampanjemateriellet utarbeidet fra FHI i forbindelse med markeringen:

Figur 8: Bruk av Folkehelseinstituttets materiell (N=123)

De som rapporterte tilbake var i stor grad fornøyd med materiellet som var utarbeidet. På spørsmålet *Hvor godt egnet var materiellet/hjelpemidlene som var utarbeidet til årets markering?* gav de følgende svar:

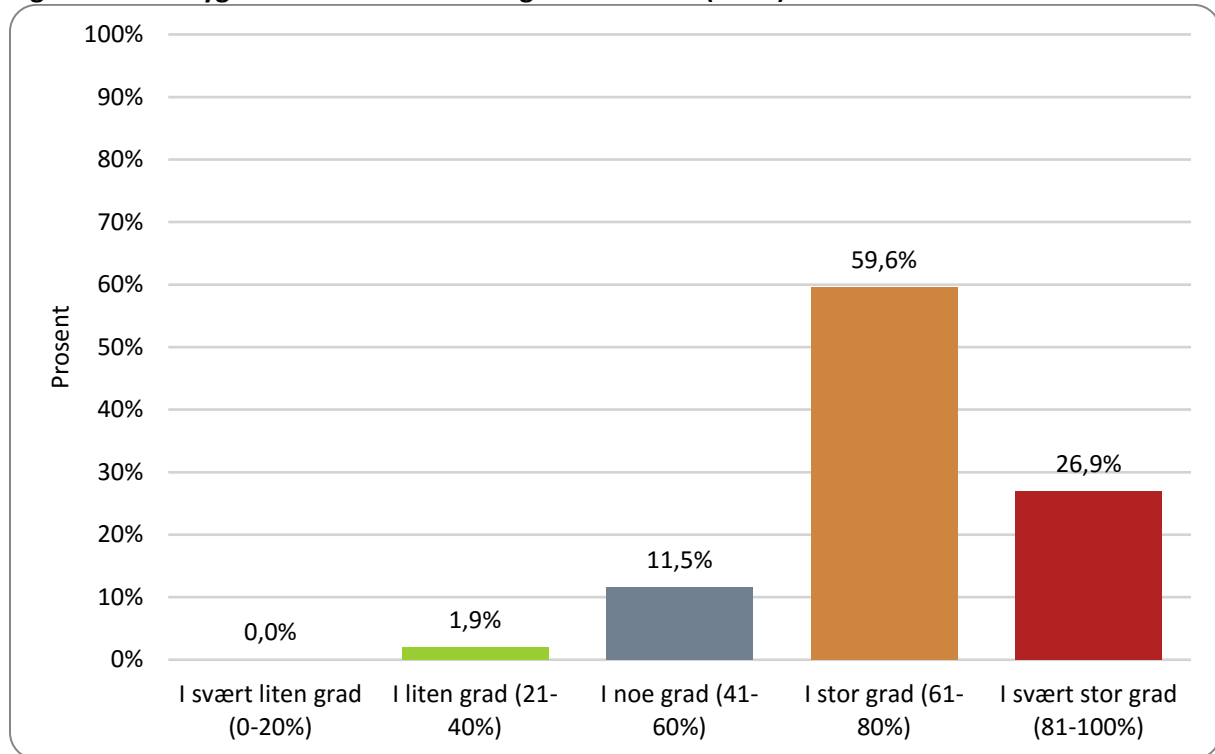
Figur 9: Tilfredshet med tilgjengelig materiell (N=123)

4.2 Registrering av håndhygienefasiliteter

Det ble gjennomført kartlegging av fasiliteter for håndhygiene ved 52 av de 123 tilbakerapporterende enhetene. I Figur 10 gjengis svaret på spørsmålet: *Er det tilstrekkelig håndhygienefasiliteter ved din enhet?*

Figur 10: Håndhygienefasiliteter ved deltagende enheter (N=52)

Ved 87 % av enhetene, uavhengig av kategori, ble fasilitetene vurdert til å være tilstrekkelige. Det var ingen enheter som definerte fasilitetene til å være i tilstrekkelig «I svært liten grad», men det var ett sykehjem som definerte det som «I liten grad» og fem sykehjem som benyttet svarkategorien «I noe grad».

Av de 147 registrerte kategoriene var 24 fra sykehus, hvorav åtte hadde gjennomført kartlegging av håndhygienefasiliteter. Av disse svarte fem at de opplevde at fasilitetene i stor grad var tilfredstillende, tre at de i svært stor grad var tilfredstillende.

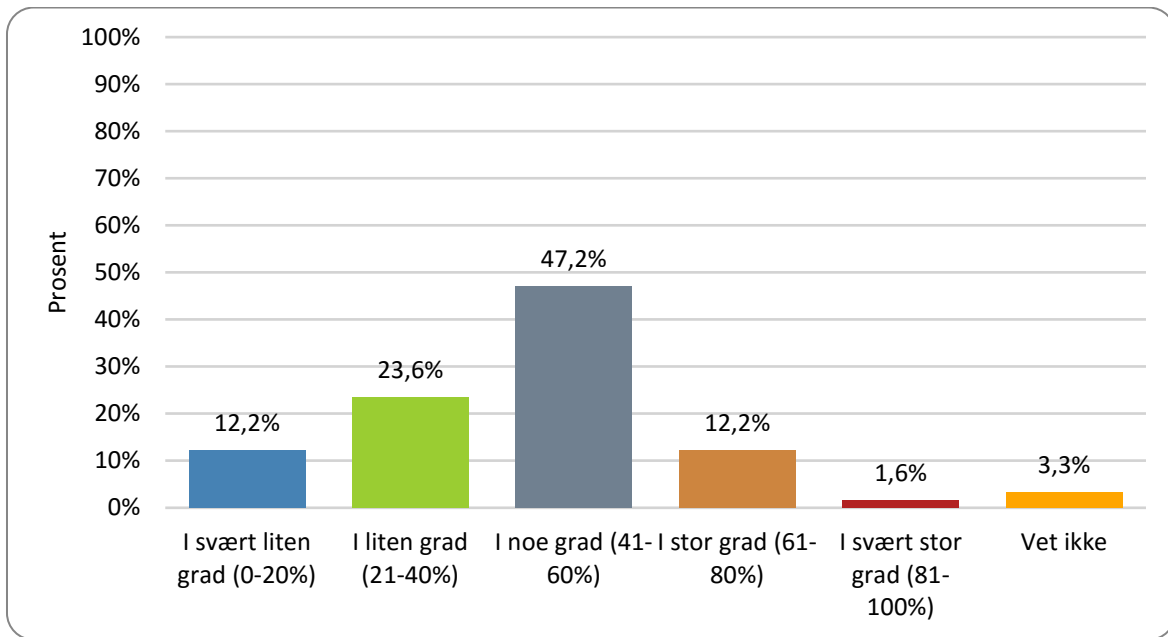
4.3 Kjennskap til nasjonal veileder for håndhygiene

Implementering av ny nasjonal veileder for håndhygiene var hovetmålsetningen for årets markering, og 55% av de tilbakerapporterende enhetene oppgav at de gjennomførte undervisning om håndhygiene som en aktivitet i forbindelse med markeringen.

Figur 11 og 12 viser i hvilken grad den som rapporterte trodde at klinisk helsepersonell ved gjeldene enhet var kjent med at det var kommet ny veileder og kjent med innholdet i denne.

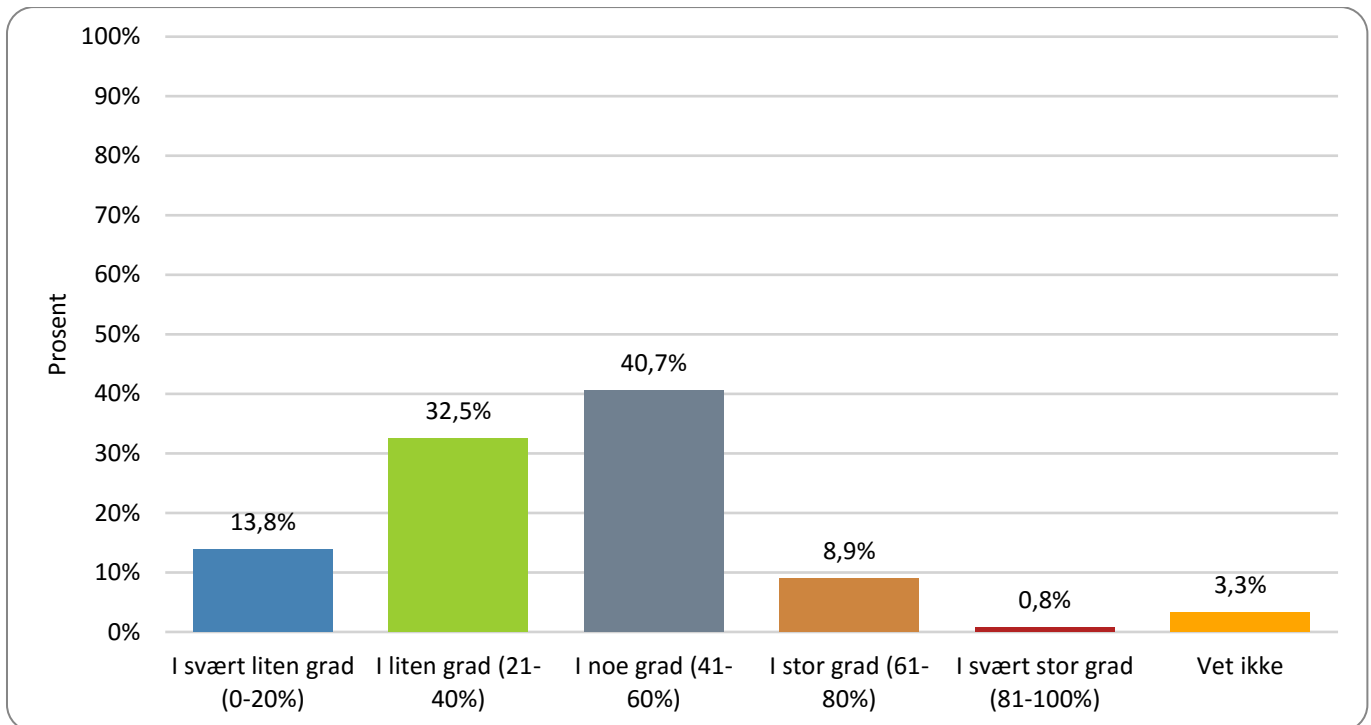
I Figur 11 gis en oversikt over de rapporterens svar på spørsmålet: I hvor stor grad tror du at klinisk personell ved din enhet er kjent med at det er publisert ny nasjonal veileder for håndhygiene?

Figur 11: Helsepersonell kjennskap til at det er publisert ny veileder for håndhygiene (N=123)

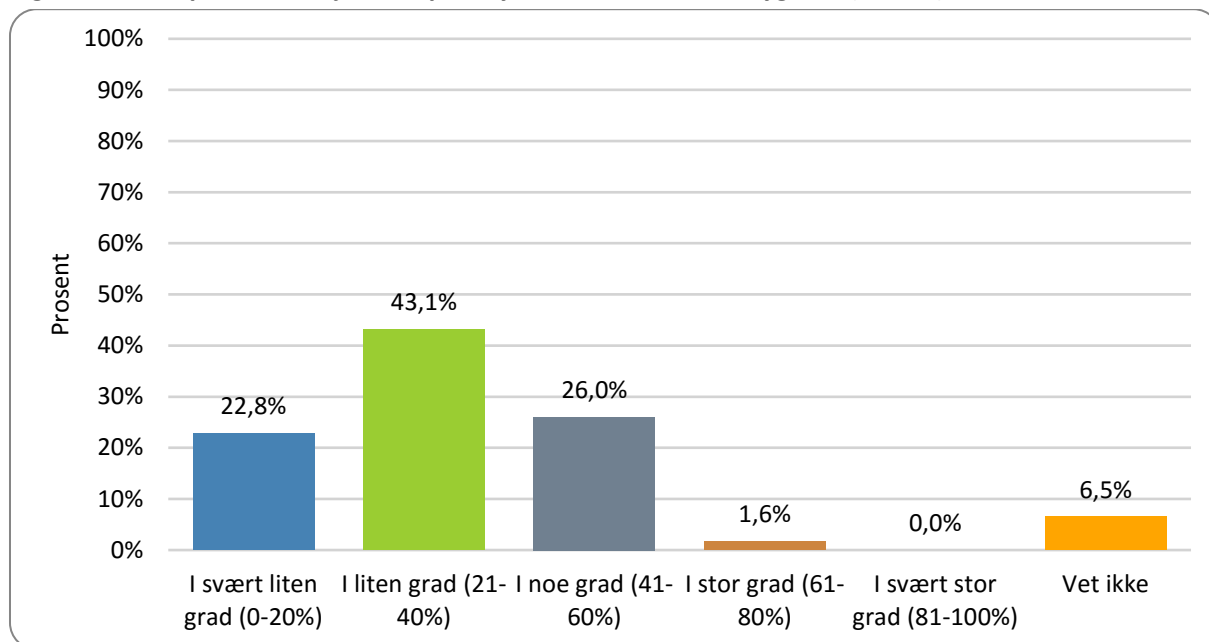
Figur 12 beskriver hvorvidt den som rapporterer tilbake opplever at helsepersonellet ved egen enhet er kjent med innholdet i ny nasjonal veileder for håndhygiene.

Figur 12: Helsepersonells kjennskap til innholdet i ny veileder for håndhygiene (N=123)

Figur 13 beskriver hvorvidt den som rapporterte tilbake opplever at helsepersonellet ved egen enhet er kjent med at det er publisert ny temaside om håndhygiene.

Figur 13: Helsepersonells kjennskap til ny temaside om håndhygiene (N=123)

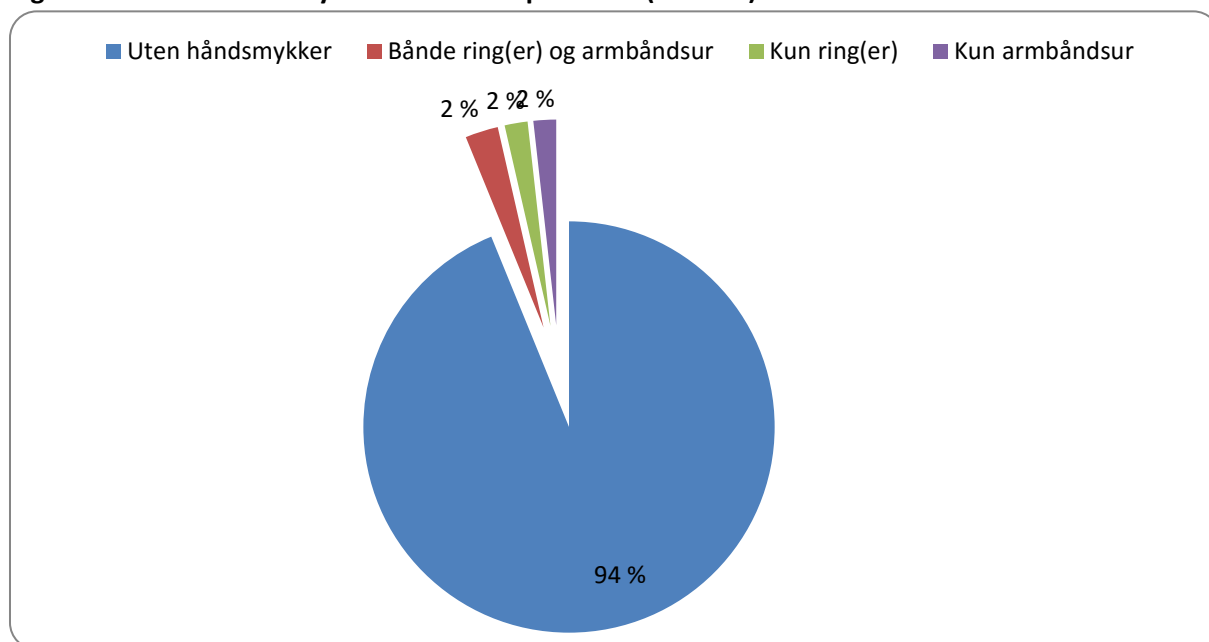

4.4 Registrering av håndsmykker

Totalt 78 (63%) av de 123 som rapporterte tilbake hadde registrert bruk av håndsmykker i forbindelse med årets markering. Totalt 78 oppgav tall, samlet sett 12.299 observasjoner. Det var imidlertid feil registreringer på en del skjema. Kun 56 skjema var korrekt utfylt, 12 fra sykehus og 44 fra andre enheter. For disse 56 innrapporteringene var det totalt 8483 observasjoner hvorav 7863 (94%) av helsepersonell uten håndsmykker (figur 14).

For de 12 som rapportene fra sykehus var det totalt gjennomført 4432 observasjoner, hvorav 4106 (92,6 %) av helsepersonell uten håndsmykker. For de øvrige 44 (hovedsakelig sykehjem) var det gjennomført totalt 4445 observasjoner, hvorav 4223 (95,0 %) av helsepersonell uten håndsmykker

Figur 14: Bruk av håndsmykker blant helsepersonell (N=8483)

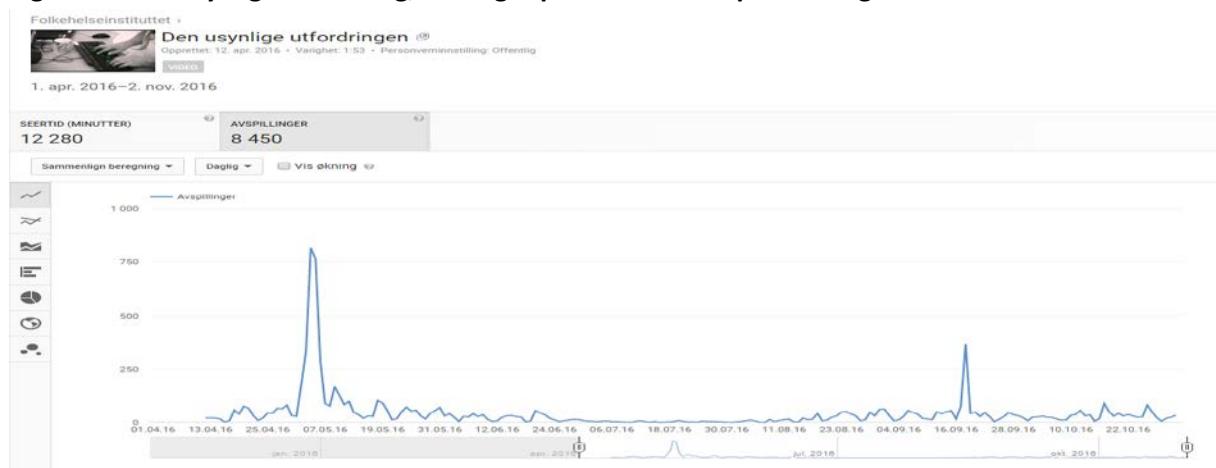

4.5 Bruk av undervisningsfilmer

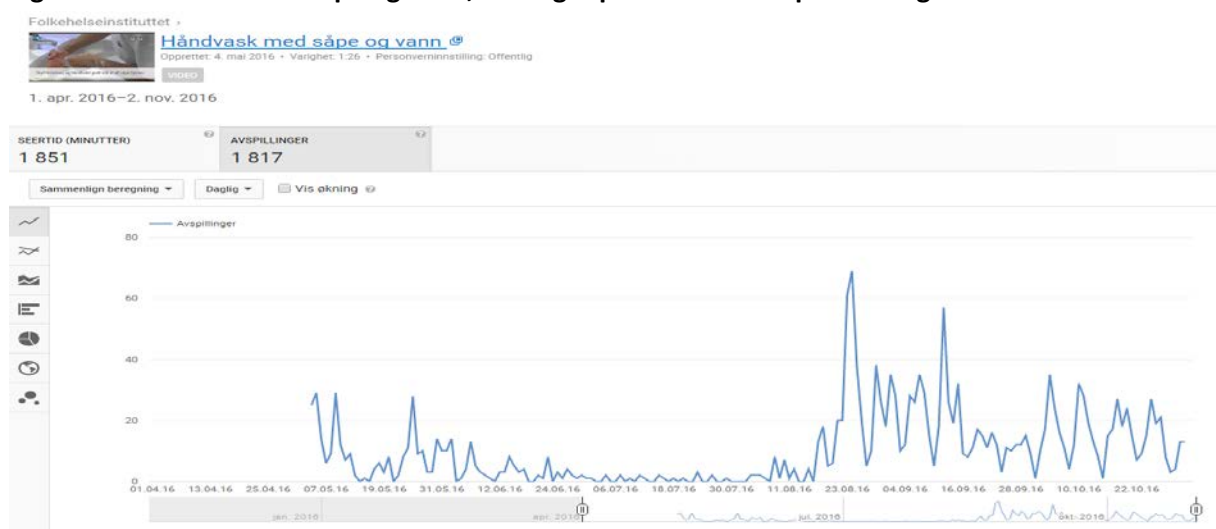
Det ble laget to nye undervisningsfilmer i forbindelse med markeringen av håndhygienens dag, *Den usynlige utfordring* og *Håndvask med såpe og vann*. Begge filmer ble lagt ut på You-tube og Vimeo i forkant av 5.mai, og lenket til fra temasiden om håndhygiene og i diverse informasjonsbrev. Av 123 tilbakerapporterende enheter oppgav 74 (60%) at de hadde benyttet filmene som del av markeringen. Det er mottatt svært gode tilbakemeldinger på filmene, og da spesifikt «Den usynlige utfordring», både via tilbakerapporteringskjemaene og i andre fora.

Frem til 2. november 2016 har *Den usynlige utfordringer* hatt totalt 8450 visninger på You-tube og 9279 på Vimeo, noe som gjør den til Folkehelseinstituttets mest viste video. *Håndvask med såpe og vann* har hatt 1817 visninger på you-tube og 553 på Vimeo, noe som også er høyt sammenlignet med tilsvarende undervisningsfilmer. Man ser ut fra aktiviteten på Y-tube at filmene ble mye sett rundt 5.mai, men også at de fortsatt har en jevn strøm av visninger.

Figur 15: Den usynlige utfordring, visninger på You-tube fra publisering til 2. november 2016

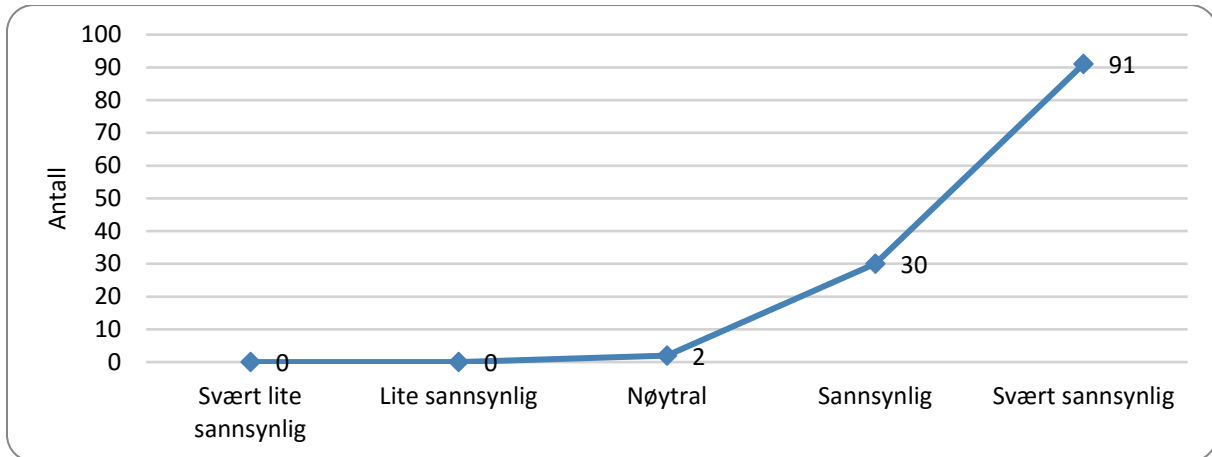
Figur 16: Håndvask med såpe og vann, visninger på You-tube fra publisering til 2. november 2016

4.6 Planer for deltagelse ved neste års markering (2017)

Av de rapporterende enheter oppgav 74 % at det er svært sannsynlig og 24 % at det er sannsynlig at de også vil delta ved neste års markering av 5. mai.

Figur 17: Hvor sannsynlig er det at din enhet vil delta på markeringen av 5. mai 2017? (N=123)

5. ERFARINGSOPPSUMMERING

Aktivitetsloggen fra Folkehelseinstituttets nettsider viser at man har lyktes i å gjøre markeringen kjent for et stort antall enheter som yter helsetjenester, og at mange har fulgt oppfordringen om å gå inn på nettsiden og lese om ny nasjonal veileder for håndhygiene og markeringen av 5. mai.

Enheterne som deltok, og rapporterte tilbake, informerte om høy aktivitet og høy tilfredshet med materialet som var utarbeidet. Med unntak av to av 123 tilbakemeldinger ble det oppgitt at det er sannsynlig (n=30) eller svært sannsynlig (n=91) at enheten også vil delta i den nasjonale markeringen av 5. mai 2017.

Tross langt høyere aktivitet rundt håndhygiene på Folkehelseinstituttets nettside enn tidligere år var antall påmeldte enheter lavere ved årets markering enn ved de to foregående år. Alle landets sykehus (med unntak av noen få underliggende enheter) deltok, men det var et noe lavere antall registrerte sykehjem enn foregående år. Felles påmelding for større grupper av enheter og markering av uten påmelding er trolig medvirkende årsaker til lavere antall påmeldte, men det forklarer trolig ikke hele frafallet.

Andre viktige erfaringer er at det fortsatt er en stor andel av norsk helsepersonellet som ikke er kjent med at det har kommet en ny nasjonal veileder for håndhygiene og nye temasider. Videre viser tilbakemeldingene at materialet kom for sent ut til mange enheter, med tanke på at de også skal ha tid til intern distribuering i god tid før markeringen.

På bakgrunn av erfaringene fra årets markering vil man gjennomføre flere forbedringstiltak. Det er det identifisert to områder hvor man spesielt vil gjennomføre endringer før neste års markering; informasjon til kommunehelsetjenesten og utsendelse av materiell.

5.1 Behov for økt innsats for å nå bredere ut til primærhelsetjenesten

Erfaringene fra årets markering viser at det er mange kommuner som ikke deltar i markeringen av håndhygienens dag.

Markeringen av 5. mai er et viktig ledd i arbeidet med å formidle og implementere oppdaterte anbefalinger for effektiv håndhygiene. Arbeidsgruppens målsetning er å nå ut med informasjon til alle kommuner. Et langsiktig mål er at alle kommuner skal delta i den nasjonale markeringen, som ledd i et systematisk arbeid for å bedre helsepersonells etterlevelse av håndhygienisk anbefalinger. Den overordnede hensikten er å bidra til bedre smittevern og redusert forekomst av helsetjenesteassosierte infeksjoner.

Arbeidsgruppen vil i forbindelse med promoteringen av 5. mai 2017 benytte flere kanaler for å nå bredere ut til kommunehelsetjenesten, eksempelvis via kommunale hygienesykepleiere, kommuneleger, utviklingscentre, Kommunenes Sentralforbund, utdanningsinstitusjoner med flere.

5.2. Behov for system som sikrer at materialet når ut i god tid

Flere deltagende enheter har gitt tilbakemeldinger om at de mottok materialet senere enn ønsket. Det vil rettes økt oppmerksomhet på denne problemstillingen før markeringen i 2017 slik at man sikrer bedre distribuering av materialet. Man planlegger en fredriftsplan hvor invitasjon samt bestillingslenke sendes ut/publiseres i slutten av februar 2017.

6. VEIEN VIDERE – MARKERING AV 5. MAI 2017

Rene engangshansker er et viktig hjelpemiddel for effektiv håndhygiene. Litteraturen og erfaringer fra praksis viser imidlertid at rene engangshansker ofte benyttes feil i helsetjenesten. De benyttes ofte ikke i henhold til indikasjonene, det benyttes feil type hansker, de tas ofte av med feil teknikk slik at hendene kontamineres, og helsepersonell unnlater ofte å utføre håndhygiene etter at hansker er benyttet.^{3,9-10}

Feil bruk av engangshansker fører til økt risiko for smitteoverføring via helsepersonells hender. Bruk av hansker er derfor valgt som tema for markeringen av 5. mai 2017.

Arbeidsgruppen for nasjonal markering av 5. mai har høsten 2016 gjennomført ti fokusgruppeintervjuer med ulike grupper av helsepersonell (leger, pleiepersonell og tannleger) og renholdspersonell, og ti telefonintervju med hygienesykepleiere ved ulike sykehus. Hensikten har vært å kartlegge hvilke erfaringer ulike yrkesgrupper innen helsetjenesten har med bruk av hansker, og hvilke tiltak de tror vil kunne ha effekt med tanke på å bidra til bedre etterlevelse av anbefalinger for bruk av engangshansker i helsetjenesten.

Informasjonen som fremkom er benyttet til å beslutte type materiell som skal utformes for neste års markering, samt innholdet på materialet. Tabell 5 gir en oversikt over materiell som allerede er under utarbeidelse og som vil bli tilgjengelig i forbindelse med markeringen av 5. mai 2017:

Tabell 5: Nytt materiell til 5. mai 2017 (under utarbeidelse)

Produkttype	Beskrivelse
Kort undervisningsfilm	Hansker trinn for trinn (av/på)
	Hånddesinfeksjon trinn for trinn
	Den usynlige utfordring II (håndhygiene og hansker)
Informasjonsbrosjyre	Tannhelse
	Renhold
	Sykehuspersonell
	Primærhelsetjeneste
Powerpoint (undervisning)	Tannhelse
	Leger og pleiepersonell
	Renhold
Postere/informasjonsplakat	Inspirasjonsplakat 1 (Hansker har hull)
	Inspirasjonsplakat 2 (Tegnstripe fra TegneHanne)
	Inspirasjonsplakat 3 (Bruk hansker kun ved indikasjon)
	Opplysningsplakat helsepersonell
	Opplysningsplakat renhold
	Opplysningsplakat tannhelse
Quiz	Helsepersonell sykehus
	Helsepersonell - primærhelsetjenesten
	Renholdspersonell
	Tannhelsepersonell
Kahoot (elektronisk quiz)	Helsepersonell
Drops til å dele ut	Dropspakker med informasjon (ved tilstrekkelig etterspørsel)
Artikkel om bruk av hansker	Artikkel basert på data innhente ved fokusgruppeintervju og telefonintervju

6.1 Milepælplan markering av 5. mai 2017

Tabell 6 beskriver tentativ milepælplan frem mot markeringen av 5. mai 2017.

Tabell 6: Milepælplan markering av 5.mai 2017

Tidspunkt	Beskrivelse
Desember 2016	Utsendelse av erfaringsoppsummeringer fra markeringen 2016/planer for markeringen 2017
Februar 2017	Utsendelse av invitasjon, aktivering av påmeldingslenke og bestillingslenke
20. mars 2017	Frist for ordinær bestilling
5. april	Alt materiell bestilt innen 20.mars sendt fra trykkeriet
17. april	Alt materiell bestilt innen 20. mars mottatt av bestillende enhet
5. mai 2017	Markering av håndhygienens dag
6. mai – 30. juni 2017	Tilbakerapportering fra deltagende enheter

REFERANSER

1. Helse- og omsorgsdepartementet. (2008) Nasjonal strategi for forebygging av infeksjoner i helsetjenesten og antibiotikaresistens (2008–2012).
2. Pratt R.J. et al. Epic2: National evidence-based guidelines for preventing healthcare-associated infections in NHS hospitals in England. *J Hosp Infect.* 2007; 65 Suppl 1 S1-64.
3. World Health Organization. (2009) WHO guidelines on hand hygiene in health care, World Health Organization.
4. Erasmus V, Daha T, Brug H, et al. Systematic review of studies on compliance with hand hygieneguidelines in hospital care. *Infect. Control Hosp. Epidemiol.* 2010. 31(3):283-294.
5. World Health Organization. (2015) Evidence of hand hygiene to reduce transmission and infections by multi-drug resistant organisms in health-care settings. Literature review.
6. Pittet D, Simon A, Hugonnet S, Pessoa-Silva C, Sauvan V, Perneger T. Hand hygiene among physicians: Performance, beliefs, and perceptions. *Ann. Intern. Med.* 2004; 141(1):1-8+I-38.
7. Jenner E.A.; Fletcher B.(C.); Watson P.; Jones F.A.; Miller L.; Scott G.M. Discrepancy between self-reported and observed hand hygiene behaviour in healthcare professionals. *J Hosp Infect.* 2006; 63 (4) (pp 418-422).
8. Helse- og omsorgsdepartementet. (2005) Forskrift om smittevern i helse- og omsorgstjenesten. FOR-2005-06-17-610.2005.
9. Public health Ontario. Best practice for hand hygiene. 2014:
<http://www.publichealthontario.ca/en/eRepository/2010-12%20BP%20Hand%20Hygiene.pdf>.
Lastet ned 20.08.16
10. Fuller C, Savage J, Besser S, et al. "The dirty hand in the latex glove": A study of hand hygiene compliance when gloves are worn. *Infect. Control Hosp. Epidemiol.* 2011;32(12):1194-1199.